

POSTENS FRIMÄRKSOMRÖSTNINGAR

av Rune Nilo

— Det svenska postverket har i år haft en omröstning bland allmänheten om vilket frimärke som man ansåg vackrast. Omröstningen fick ett överväldigande stort antal deltagare, inte mindre än 87 000 röster avgavs.

Detta yttrade generaldirektör Nils Hörjel vid invigningen av en frimärksutställning i samband med 1970 års nordiska postkonferens kort efter det att Postens första frimärksomröstning avslutats. Han fortsatte sedan:

— Siffran vittnar gott, tror jag, om vilket intresse allmänheten har för utseendet på det lilla frimärke vi klistrar längst upp till höger på våra försändelser. Det segrande motivet var, inte oväntat, ett frimärke med naturmotiv — »flygande svanar» som gavs ut 1942 med valören 20 kronor.

— Omröstningen har också gett oss intressanta fingervisningar om vad svenska folket önskar se som motiv på frimärkena. Skulle vi följa en bredare opinions smak skulle frimärkena ha ett naturmotiv, vara av stort format och helst ha blå färg. Jag kan inte lova att den svenska frimärksutgivningen i fortsättningen *helt* kommer att följa dessa linjer men jag vidarebefordrar gärna uppgifterna till mina nordiska kolleger. Naturligtvis kommer vi i Sverige att i all möjlig mån beakta alla de goda råd vi anser oss ha fått genom denna breda undersökning, yttrade talaren vidare bl a.

Det hela började redan i mars 1967 då det inleddes en enkät i Postens personaltidning PS på temat »Vilket är det vackraste svenska frimärket?». I 23 nummer av tidningen valde lika många frimärksintresserade ut det frimärke han eller hon ansåg vara det vackraste som dittills hade getts ut i Sverige. Serien var på väg att avslutas och läggas till handlingarna när ett par frimärksjournalister i våra största dagstidningar — vilka själva deltagit i enkäten — kommenterade valen i sina spalter. Tanken väcktes då att fråga svenska folket vilket frimärke majoriteten ansåg vara vackrast.

Förberedelserna krävde mer tid och arbete än beräknat. Främst var det frågan om priser till vinnarna som måste behandlas omsorgsfullt. Eftersom det tidigare hade bestämts att prisvinnarna skulle dras bland dem som röstat på det frimärke som fick flest röster, så var första tanken att locka med ett par verkligt attraktiva vinster. Efter undersökningar kom dock Poststyrelsens juridiska avdelning fram till att hur man än gjorde så måste

Vilket är det vackraste svenska frimärket?

En sak som för en människa ter sig vacker kan för en annan verka närmast ful. Detta gäller i högsta grad också om frimärken. För att få en uppfattning om vad frimärksintresserade anser om de svenska frimärken som utkommit sedan Posten började ge ut sådana 1855 har Postens personaltidning PS under ett par års tid haft ett inslag med rubriken "Vilket är det vackraste svenska frimärket?". Bidragsgivare i serien har varit ledande svenska filatelister, postmän och frimärksredaktörer på några av våra större dagstidningar.

De utvalda frimärkena återges här tillsammans med ytterligare några som valts ut av Postens frimärksexperter. Ni inbjuds nu att delta i en landsomfattande omröstningstävling med syfte att få fram det frimärke som de flesta anser vara det vackraste som getts ut i Sverige.

Åtskilliga priser kommer att delas ut.

Omslaget till tävlingsbroschyren till den första omröstningen.

det betalas skatt på vinsten — om man nu fick tillstånd att lotta ut värdefullare priser vilket var mycket tveksamt. Man föreslog därför att tävlingen skulle gå i personaltidningens regi och att högsta vinstvärdet skulle vara 200 kr. Då blev det en tävling som motsvarade tidningarnas vanliga utbud med korsord o dyl.

Fast tillstånd begärdes ändå för säkerhets skull hos handelsdepartementet. Efter en tid kom det begärda tillståndet sedan ärendet dragits i konselj som gemensamt ärende för handels- och kommunikationsdepartementen.

200 priser skulle delas ut genom slumpvis dragning bland dem som röstat på det vinnande frimärket och i toppen var det 25 st 200-kronorsvinster. En röstfolder med tävlingskupong framställdes i fyrfärg varigenom det gick att presentera de utvalda 31 frimärkena i ganska autentiska färger. Postens frimärksexperten hade då kompletterat de ursprungliga förslagsgivarnas val med ytterligare några, främst nyare frimärken. Foldern trycktes i 380 000 exemplar och distribuerades i första hand till postanstalterna. Upplagan var dock inte större än att de minsta postanstalterna bara fick fem foldrar vardera. Eftersom affischutrymmet var upptaget i kundavdelningarna trycktes en långsmal affisch som klistrades upp på kartong och förvarades i postkassan för att lånas ut till intresserade kunder.

Någon annonsering om arrangemanget förekom egentligen inte, men dels hjälpte postanstalterna till att sprida kännedom om tävlingen och dels skrev ett överraskande stort antal tidningar om den. Därvid kom det bl a fram att en frimärkstävling där ett helt lands befolkning hade möjlighet att delta med hjälp av postanstalterna nog var unik i världen. Ett tecken på utlandsintresset var att den stora amerikanska frimärkstitidningen »Linn's» anordnade en separat omröstning vars bidrag därefter ingick i den stora tävlingen.

Tack vare frimärksaffischerna gick det att efter en tid ge arrangemanget en ny injektion i form av ett särtryck av enbart röstkupongen som lades ut på postanstalternas diskar.

Totalt kom det in 87 005 röster i tävlingen och därav gick 14 581 till det segrande frimärket Flygande svanar. Hela 44 andra länder i alla världsdelar utom Australien var representerade bland de röstande med främst i röstetal Danmark, Holland, USA, Tjeckoslovakien och Västtyskland. I de danska rösterna räknades också de från Grönland in. Det kom ett antal från denna ö som resultat av ett brev av följande lydelse: »Godthåb frimærkeklub ønsker gerne tilsændt tryksager med røstakupong for deltagelse i tævlingen som brev eller luftposttryksag, da alm. tryksag fremsendes her til med skib 1 gang månedlig.»

Herr K G Svensson, Örebro, vann första pris i den första omröstningen.

Filatelistklubben i Pardubice i Tjeckoslovakien sände in 65 röster vilket var resultatet av klubbens interna omröstning om det vackraste svenska frimärket. För att ta ännu ett exempel på utländskt intresse för frimärksomröstningen kan nämnas ett bidrag från Washington: »I prefer number 2 and I would also prefer that Sweden minded her own business regarding Viet Nam.»

Vladislav Pecan och Vaclav Pecan heter de här båda medlemmarna i frimärksklubben i Pardubice i Tjeckoslovakien som var med och röstade i den första tävlingen.

Både den svenska allmänheten och pressen kommenterade också tävlingen. Sålunda skrev Dagens Nyheter: »Nu går Posten ner till gräsrötterna och låter varenda en tycka. Det är inte alla dagar det sker. Utnyttja det! De tandlösa lejonerna på 30-talet tyckte vi mycket om. De symboliserade en bestämd linje i försvarsfrågan.» I ett brev från Vaggeryd hette det: »Det har varit många frimärkssamlare ungdomar som frågat efter röstsedlarna här på biblioteket i samband med att de lånat frimärkslitteratur, varför härmed anhålles hövligast om ett antal röstsedlar.»

Många motiverade sitt val av vackraste frimärket fastän detta inte var nödvändigt för att delta i tävlingen. Särskilt gällde detta det slutligen vinnande frimärket som en röstande dam i Malmö tyckte följande om: »Enkelt och stilrent med två svanar. Det behövs inte flera för att symbolisera *kontakt* över gränserna brevledes, vilket väl är meningen med ett frimärke.»

Den mest entusiastiska beskrivningen av segrarmärket kom dock från en diplomingenjör i Dominikanska republiken och hade följande lydelse: »The form is not too big, but big enough for an air mail stamp of high value. The design is nobelley simple, expressively symbolic for airmail. It includes also abstractedly the mountainous land and the 3-crowns characteristics for Sweden. Further I find that in the space available the three important features of any stamp design are most fortunately balanced: the country's name, the value (number and monetary unit) and an appropriate design without much minutiae to get tired and losing the mentioned three demands. To mention the color: a bright ultramarine and white is and will always be tasteful, in a lady's tailor-made, the marine uniform and in a stamp too.»

Första årsomröstningen

Tanken på att anordna omröstning om det närmast föregående årets vackraste svenska frimärke väcktes genast efter den lyckade tävlingen. Någon sådan kom dock inte till stånd om 1970 års frimärken vilka därigenom kommit att bli de enda som inte varit med i någon omröstning. 1971 års bedömdes nämligen i den första årsomröstningen i början av 1972 och sedan har det blivit fortsättning varje år. En anledning till att denna andra tävling kom till stånd var att det behövdes ett arrangemang till den andra turnén med Postens filmbil i kampanjen »Lägg märke till märke» i början av 1972. Under filmbilens besök i främst landets skolor har det i kampanjen genom åren ingått livlig propaganda för frimärksomröstningarna.

Det var litet spännande att se om det skulle gå med en årsomröstning. Antalet frimärken som gavs ut under 1971 var 32, alltså fanns det ett mer än vid den första omröstningen att välja bland. Det utlovades 50 ospecificerade frimärkspriser och någon annan reklam än att sätta upp en frimärksaffisch på kundernas anslagstavla på postanstalterna och att lägga röstkort i postkortsformat i folderställena gjordes inte. Dock hjälpte pressen även denna gång välvilligt till att sprida kunskap om tävlingen — tidningen *Expressen* t ex genom att presentera arrangemanget under en helsidesrubrik.

Nya Wermlands-Tidningen kom med en intressant nyhet i och med att man bad att få ordna en egen omröstningstävling genom att trycka av fri-

märksaffischen i färg. Trycket blev förvånansvärt bra för en dagstidning och intresset från läsarnas sida överraskade också. Först hade man på tidningen en dragning bland de insända 643 rösterna och sedan skickades dessa till Poststyrelsens PR-avdelning för att även delta i rikstävlingen.

Något mycket glädjande var också att en japansk tidning, Topical-Yushu i Tokyo, införde tävlingsaffischen och uppmanade läsarna att sända sina röster till Sverige. Japan kom för ö på åttonde plats när det gällde röster från andra länder. Sådana skickades från 37 länder, varav flest från Västtyskland, USA, Danmark respektive Polen. Det polska intresset bottnade främst i en artikel i tidningen »Magazyn» där doktor Mieczyslaw Lipinski framhöll att mer än hälften av de i tävlingen deltagande frimärkena hade graverats av polacken Czeslaw Slania.

Resultatet blev att 42 347 röstande deltog och att 11 589 röster tillföll segrande märket »Erik XIV:s krona 1561» ur serien »Riksregalierna».

1972 års vackraste frimärke

När man i början av 1973 skulle sätta igång med tävlingen om 1972 års vackraste frimärke byggde organisationen liksom föregående år på att Postens filmbil skulle göra en betydande insats i propagandan. Nu ville emellertid oturen att Postverket råkade ut för något så sällsynt som ett förlustår varför stor sparsamhet anbefalldes. En följd blev att filmbilens redan organiserade verksamhet stoppades och omröstningen fick genomföras dess hjälp förutan.

Det gick att intressera ytterligare fem dagstidningar landet runt att följa Nya Wermlands-Tidningens exempel och anordna egna frimärksomröstningar. NWT hade alltså sin andra tävling medan det var premiär för Sundsvalls Tidning, Borås Tidning, GT, Barometern och Värnamo Nyheter.

Utlandets intresse för omröstningarna har bara blivit större och större och det kom denna gång in röster från 53 andra länder. Flest sändes från Danmark, Västtyskland, England respektive Finland. På nionde plats kom Thailand och på elfte Japan.

Den väntade nedgången blev inte så farlig utan det räknades in 39 619 röster varav 7 877 tillföll det segrande märket »Kungen läser trontalet» ur jubileumshäftet »Gustaf VI Adolf 90 år». Bland alla kommentarer från när och fjärran må citeras en från en amerikan i Washington:

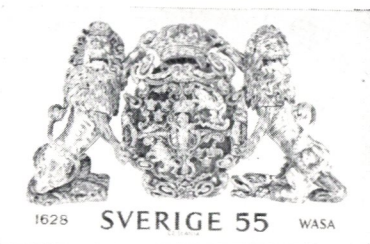
»Although I have been a stamp collector most of my life I have never been so impressed with a set of new stamps as the day I received the booklet issued in honour of King Gustaf Adolph's 90th birthday. In my judgement all the stamps in the set are far above average. However since I must select one stamp I will choose the middle stamp showing the King giving a speech from his throne as the most beautiful stamp of 1972.

Postens frimärksomröstningar 1970–1975

1970

1.

2.

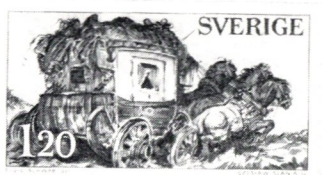

3.

1971

1.

2.

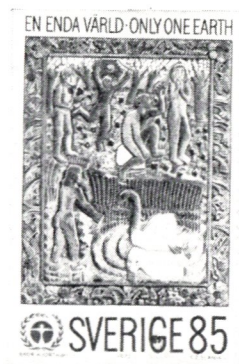

3.

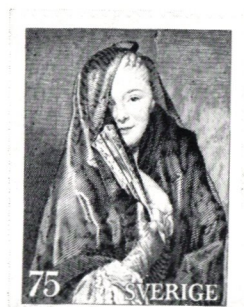
1972

1.

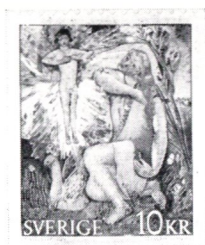

2.

3.

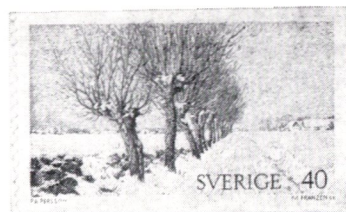
1973

1.

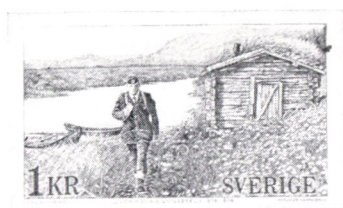

2.

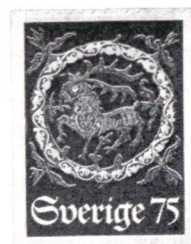

3.

1974

1.

2.

3.

1975

1.

2.

3.

Never have I seen so much detail work on a stamp such as the lines on the pages of the speech, the ornamentation on the crown, the jewels around the King's neck and even the cuff links on the sleeves of his shirt. I suggest that a special award be made to the engraver Czeslaw Slania for his work which to me is unexcelled.

I would like to add that I believe that Sweden should be very proud of all her stamp booklets. They seem to get better and better with each new issue. Without doubt they have set a new standard in their field which the rest of the world's nations would do well to follow. Thank you for letting me comment.»

Postmästare Robert Magnusson (t v), redaktör Stellan Andersson och postkontrollör Agne Gustafsson förrättar dragning i Tranås-Postens frimärksomröstning.

1973 års vackraste frimärke

När omröstningen om 1973 års vackraste frimärke börjande i januari 1974 så var förberedelserna för frimärksutställningen STOCKHOLMIA 74 i full gång. Postens filmbil återupptog sin verksamhet — nu utökad med propaganda för STOCKHOLMIA 74 — och sammanlagt 19 dagstidningar anordnade egna omröstningar, vars röster sedan var med i rikstävlingen också. Även tidningarna noterade med förtjusning det utländska intresset och sålunda återgav Upsala Nya Tidning kuvertet till en röst i tidningens tävling som kom ända från Kalifornien.

Frimärket »Pilallé» vann inte men det fick en röstande att komma med följande kommentar: »Looking at the picture one can imagine walking along a country lane on a cold winter afternoon, windy and some snow about. The snow crunches underfoot and the wind creeps in over the coat collar but never mind, home is only a little way off now!» Efter det att tävlingen avgjorts kom det meddelande från Japan att man där anordnat en tävling om det vackraste svenska frimärket (!) och att just »Pilallé» hade vunnit. Denna tävling samlade 1 111 röster.

Till huvudtävlingen kom det tillsammans 46 148 röster och segrarmärket »Gåslisa» fick 9 098 röster. Även detta år sändes röster från 53 andra länder. Nämnas kan kanske att gamla bekantingarna i frimärksklubben i den tjeckiska staden Pardubice skickade in 125 röster.

1974 års vackraste frimärke

En avsevärd förbättring infördes i samband med omröstningen om 1974 års vackraste frimärke i och med att röstsedeln, som tidigare varit svart-vit, trycktes i färg som affischen. Även detta år deltog 19 dagstidningar med egna omröstningar. Bland de många brev som innehöll trevliga kommentarer var ett från en röstande i Maryland i USA som kom med ett nytt förslag. »I would like to add a suggestion», skrev denne och fortsatte: »if you will have new helsaker (this year or next year), you might include the designs of their imprinted 'stamps' in this voting too. The 'stamp' design of the 1973 Postmuseum postkort was indeed very attractive!»

En 12-årig flicka plockade i ett charmfullt brev fram fyra frimärken som hon tyckte var vackrast och avslutade sedan på följande sätt: »Förlåt min stil men vi ska bort i kväll så jag måste snabba mig!»

Vinnande märke blev det som föreställde Sveriges nordligaste lantbrevbärare vilket fick 11 946 röster av de totalt 62 599 avgivna — en ökning alltså med drygt 16 000 röster jämfört med året innan. Även när det gällde antal länder utanför Sverige som deltog med röster blev det rekord med 54.

1975 års vackraste frimärke

Det ständigt ökande intresset för frimärken kom till uttryck även i omröstningen om 1975 års vackraste märke genom att totala antalet avgivna röster steg till 70 778, en ökning med drygt 8 000 jämfört med föregående år. En stor del i detta goda resultat hade de 23 deltagande dagstidningarna som bidrog med sammanlagt 18 392 röster. Tidningarna var Arbetet, Blekinge Läns Tidning, Sydöstra Sveriges Dagblad, Barometern, Värnamo Nyheter, Borås Tidning, GT, Gotlands Allehanda, Gotlands Tidningar,

Notarius publicus Styrbjörn Hybbinette (i mitten) förrättar dragning i tävlingen om 1975 års vackraste frimärke assisterad av artikelförfattaren och Birgitta Eklöf.

Skaraborgs Läns Tidningar, Tranås-Posten, Norrköpings Tidningar, Folket, Nerikes Allehanda, Upsala Nya Tidning, Nya Wermlands-Tidningen, Falu-Kuriren, Dala-Demokraten, Sundsvalls Tidning, Örnsköldsviks Allehanda, Västerbottens-Kuriren, Piteå-Tidningen och Norrbottens-Kuriren.

Segrande märke blev balettmotivet med 11 778 röster. Endast sex av de deltagande tidningarna hade dock detta som vinnare. Kungen toppade — trots att det var innan Silvia officiellt kommit in i hans liv — också sex tidningars omröstningar. Igelkotten vann hos fem tidningar, scoutmärket med lägermotivet hos två — liksom Jenny Lind — medan tjäder-tuppen och kruttornet i Visby tog hem segern i vardera en tidning.

Nämnas kan också att det blev rekord även när det gällde antalet länder som skickade in röster till tävlingen, nämligen 61 utanför Sverige.

En generalmajor från Surrey i England motiverade kort och koncist varför han röstade på frimärket med Jenny Lind: »I vote for No. 3. Of all the women in the world the Swedish are the most beautiful. Had you illustrated the 7 Kr. ballerina by herself I might have voted for her.» En herre från Binningen i Schweiz valde samma märke med följande motivering: »The portrait is a real master piece of graphic art. Seven lines a millimeter! Hats off to Czeslaw Slania!»

En ganska rörande upplysning kom i ett brev från ett par i Florida i USA som var med och röstade. De skrev: »We are both 100 % disabled but travel throughout the world thru stamp collecting. Without reservation we say that Norway and Sweden culture is most interesting to us. Your stamps show a country's background as no others have.»

På svenska skrev en tjeckisk röstande — som valde balettmärket — i ett charmfullt brev där det bl a hette: »Förlåt, käre väner, att min svensk språk är dålig. Men jag lärar mig svensk språk på kvällarna enligt Deutsch-schwedischer Lehrbuch. Och med det har jag många svårigheter. Jag samlar frimärken, helsaker, stämplat — allen filatelistisk material av Sverige. Varför samlar jag frimärken av Sverige? Svenska frimärken är mycket vackra. Jag menar att Sverige, Frankrike och Tjeckoslovakiet har det bästa konstnären — graverer. Cz. Slania, M. Franzén, A. Wallhorn, Zl. Jakus är de stora konstnären.»

En svensk röstande motiverade sitt val av scoutmärket med lägermotivet med följande vers:

Bästa frimärke är trettioett
ja det vackraste jag sett
med Sveriges kullar och blånande fjäll
och aftonskymning i sommarkväll
med sjön som ett glittrande band
ja ett stycke det är av vårt land.

Ytterligare ett frimärke blev föremål för versifierad beskrivning av samma röstande på följande sätt:

En god tvåa vår konung är
som med heder sin krona bär.

Sitt val av Jenny Lind — som fö kom tvåa i tävlingen — motiverade en ungersk läkare från Budapest sålunda: »I was choosing the stamp because it portrays the famous female singer of Sweden and both songs and stamps are means of expression by which friendship between people can be deepened.» Kunskapen om Jenny Lind tycks inte vara lika stor hos en yngre generation i Sverige att döma av en kommentar från en flicka som röstat på frimärket med hennes bild: »Det är en dam med lockar i håret och en fin klänning på sig. Hon ser ut att ha levat på slutet av 1700-talet.» Två andra flickor skriver om detta märke: »Vi undrar vem som stått modell.»

God hjälp i omröstningstävlingarna har genom åren getts av Sveriges Radios utlandsprogram som kontinuerligt puffat för dem. »After a lot of waiting I have at last sat down to write. I began listening to *Stamp Corner* on RADIO SWEDEN about 2 years ago.» Så skriver en röstande från Kottayam i Indien som valde balettmärket med följande motivering: »It has succeeded in capturing the rythm and harmony of the act in beautiful simplicity.» Brevet avslutas med: »Three cheers to Swedish Stamps !!!»

En man från Maryland i USA som röstade på kruttornet i Visby förstärkte sin röst på följande sätt: »I asked my wife, who is not a stamp collector, which stamp she liked best and she picked the same one.» En annan man i Nijmegen i Holland valde samma märke med motiveringen: »Maybe I choose this stamp because I am a printer. I feel your engraved stamps are much better than the stamps in photogravure. I don't like those full-color stamps, because a stamp is a (small) paper of value and not a sticker!«

Vidare kan nämnas att en herre i Wien gjorde sig mödan att skicka ett brev till frimärksomröstningen där han talade om att han finner alla 1975 års svenska frimärken så vackra att han inte kan välja ut något speciellt att sätta före de andra.